

Wstęp

Rok 2024 jest ostatnim rokiem realizacji trzyletniego Programu działania Państwowej Inspekcji Pracy na lata 2022-2024.

W roku 2024 planujemy przeprowadzić 60 tys. kontroli. Ponadto różnymi formami działań prewencyjno-promocyjnych koordynowanymi centralnie zamierzamy objąć przynajmniej 35 tys. podmiotów (pracodawców i przedsiębiorców, pracowników, rolników indywidualnych, uczniów, studentów i pozostałych odbiorców naszych działań).

* * *

W roku 2024 Państwowa Inspekcja Pracy będzie prowadziła działania nadzorczo-kontrolne skoncentrowane na **bezpieczeństwie pracy i ochronie zdrowia** w tych obszarach aktywności zawodowej osób pracujących, w których występuje największe ryzyko utraty zdrowia lub życia. Dobór zakładów do kontroli będzie wynikiem analizy liczby wypadków przy pracy zaistniałych w ostatnich latach w najbardziej newralgicznych wypadkowo sektorach gospodarki. Działania inspektorów pracy, w tym wydawane środki prawne, będą służyły wyeliminowaniu bezpośrednich zagrożeń wypadkowych oraz ograniczeniu wpływu niebezpiecznych i szkodliwych czynników środowiska pracy na pracowników i inne pracujące osoby. Kontrole i wydawane decyzje administracyjne przyczynią się do zmniejszenia ryzyka wystąpienia wypadków przy pracy i chorób zawodowych w skontrolowanych podmiotach. Wyeliminują niebezpieczne metody pracy, niewłaściwą organizację pracy oraz poprawią jej ergonomię, zapewniając m.in. respektowanie norm dźwigania, szczególnie w stosunku do grupy pracowników podlegających szczególnej ochronie (młodociani oraz kobiety w ciąży i karmiące dziecko piersią), a także ograniczą uciążliwości, wynikające z przeciążania układu mięśniowo-szkieletowego.

Działania podejmowane przez inspektorów pracy będą adekwatne do rodzaju i liczby zagrożeń wypadkowych i zawodowych stwierdzanych u kontrolowanych pracodawców i przedsiębiorców. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na spełnienie obowiązku rzetelnego przygotowania pracowników do pracy poprzez terminowe przeprowadzenie wymaganych szkoleń bhp, które powinny gwarantować nabycie wiedzy i umiejętności pracy w bezpieczny sposób oraz zapewnienie pracownikom profilaktycznych badań lekarskich. Inspektorzy pracy ocenią prawidłowość i kompletność opracowanych ocen ryzyka zawodowego, które powinny uwzględniać wszystkie zagrożenia na stanowiskach pracy i skuteczne sposoby ich eliminacji lub ograniczania. Ocenie poddane zostaną skuteczność i adekwatność rozwiązań technicznych i organizacyjnych przyjętych w zakładach pracy, które mają zapewniać bezpieczne i higieniczne warunki pracy. Kontroli podlegać będzie również zabezpieczenie stanowisk pracy środkami ochrony zbiorowej, podczas prac wymagających takich zabezpieczeń, wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej oraz ich prawidłowe stosowanie.

Jednym z najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Pracy jest **badanie okoliczności i przyczyn zaistniałych wypadków przy pracy** – śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych. Inspektorzy pracy będą niezwłocznie reagować na zgłoszone zdarzenia wypadkowe, sprawdzać prawidłowość postępowania pracodawców i osób organizujących pracę pod kątem respektowania praw osób poszkodowanych oraz oceniać prawidłowe wskazanie i wdrożenie środków zapobiegających wystąpieniu podobnych wypadków w przyszłości (prewencja wypadkowa). Kontrole powypadkowe ocenią rzetelność postępowań powypadkowych prowadzonych przez zespoły wyznaczone przez pracodawców oraz zweryfikują sposób funkcjonowania obszaru zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy w przedsiębiorstwach.

Kontrole prawidłowego funkcjonowania w zakładach pracy prewencji wypadkowej będą dotyczyć przede wszystkim zakładów, w których odnotowano najwięcej wypadków przy pracy, zakładów objętych programem wzmożonego nadzoru ze względu na szczególne nasilenie zagrożeń zawodowych oraz zakładów, w stosunku do których zgłoszono skargi dotyczące rażącego nieprzestrzegania przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Z myślą o najbardziej wypadkogennych branżach, cechujących się dużą liczbą zagrożeń zawodowych, Państwowa Inspekcja Pracy zaplanowała na lata 2022-2024 trzyletnią **kampanię prewencyjno-kontrolną skierowaną do zakładów sektora budowlanego**. Kontynuowane będą kontrole zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków pracy na polskich budowach, w szczególności tych mniejszych, połączone z oceną skuteczności realizacji założeń programu prewencyjnego, do którego zgłaszają się pracodawcy. Kontrole placów budowy wytypowanych przez okręgowe inspektoraty pracy do objęcia szczególnym nadzorem będą finalizowane, w związku z kończącą się 3-letnią kampanią.

Druga z przyjętych w okresie trzyletnim strategii działania dotyczy **bezpiecznego stosowania w zakładach pracy substancji i mieszanin chemicznych**. Kontrole Państwowej Inspekcji Pracy dotyczyć będą sprawdzenia wypełniania przez pracodawców obowiązków nałożonych przez unijne rozporządzenia dotyczące chemikaliów, tj. REACH i CLP. Wykorzystywanie w niektórych procesach pracy czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym wymusza konieczność kontroli poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy, szczególnie w związku ze zmianami prawnymi w katalogu substancji chemicznych, które ostatnio uznane zostały za rakotwórcze oraz w związku ze zmniejszeniem wartości normatywów sanitarnych, jakie muszą zapewnić pracodawcy na stanowiskach pracy. Państwowa Inspekcja Pracy skontroluje sposób organizowania pracy z poszanowaniem obowiązujących przepisów, aby uniemożliwić wystąpienie chorób nowotworowych pochodzenia zawodowego. Przeprowadzone zostaną także **kontrole w sektorach i branżach charakteryzujących się występowaniem dużej liczby czynników niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia pracowników**.

Na rok 2024 zaplanowane zostały **również nowe działania kontrolne** związane z technicznym bezpieczeństwem pracy w następujących branżach:

- **Odnawialne Źródła Energii (OZE)**,
- magazynowanie, sprzedaż i przetwórstwo **złomu metali**,
- **ciepłownie i elektrociepłownie** zasilane paliwami stałymi (węgiel, biomasa, paliwa RDF).

Kontynuowane będą kontrole w zakresie:

- organizacji prac związanych z zagrożeniem wybuchem,
- usuwania wyrobów zawierających azbest,
- zagrożeń zawodowych pracowników wykonujących roboty w zakresie budowy, rozwoju i modernizacji sieci kolejowej,
- mikroklimatu w środowisku pracy,
- zagrożeń związanych z występowaniem czynników fizycznych w środowisku pracy – hałasu i drgań mechanicznych.

Ponadto przeprowadzone zostaną kontrole w zakładach zajmujących się transportem i gospodarką magazynową (wykorzystujących urządzenia transportu bliskiego i wózki jezdniowe z mechanicznym napędem unoszenia), w firmach zajmujących się pozyskiwaniem drewna w systemie usługowym (zakłady usług leśnych) na rzecz Lasów Państwowych, w zakładach górniczych oraz firmach świadczących usługi na rzecz górnictwa.

Jednym z zadań Państwowej Inspekcji Pracy jest także prowadzenie kontroli spełniania obowiązków, o których mowa w art. 23r ust. 3 i 4 *ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne*, w zakresie paliw ciekłych.

Inspektorzy pracy skontrolują także warunki pracy w przedsiębiorstwach gospodarki morskiej oraz w przedsiębiorstwach żeglugi śródlądowej. Będą również dokonywali oceny zgodności budowy i stanu technicznego jednostek pływających z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym statków morskich, śródlądowych oraz obiektów zanurzalnych.

Kontynuowane będą również kontrole wynikające z przepisów dotyczących systemu oceny zgodności i nadzoru rynku, m.in. maszyn, urządzeń, środków ochrony indywidualnej oraz wyrobów pirotechnicznych w zakresie ich zgodno-

ści z wymaganiami zasadniczymi, zarówno przed wprowadzeniem ich do obrotu lub oddaniem do użytku, jak również wykorzystywanych przez pracowników podczas pracy. W 2024 r. szczególna uwaga będzie poświęcona kontroli maszyn wykorzystywanych w piekarniach i cukierniach, a także kontroli odzieży ochronnej. Przyjrzymy się również spełnianiu wymogów przez środki ochrony indywidualnej, stosowane w piekarniach, zaliczone do I kategorii zagrożeń, chroniące przed kontaktem z gorącymi powierzchniami o temperaturze nieprzekraczającej 50°C.

Działania te prowadzone są w związku z przypisaniem Państwowej Inspekcji Pracy kompetencji **w obszarze nadzoru rynku** i koncentrować się będą na ocenie zgodności towarów z unijnym prawodawstwem harmonizacyjnym i prawodawstwem krajowym. Kontrole będą polegać na sprawdzaniu informacji o wadach wyrobów mających bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo ich użytkowania przez pracowników. Część kontroli produktów wprowadzanych na rynek UE inspektorzy pracy będą prowadzili na wniosek urzędów celno-skarbowych – w zakresie kompetencyjnym przypisanym Państwowej Inspekcji Pracy.

Obok pracodawców dotychczas kontrolowanych przez Państwową Inspekcję Pracy, będących użytkownikami ocenianych produktów, kontrolą będą objęte podmioty udostępniające te produkty na rynku, w tym również prowadzące sprzedaż on-line, dla wszystkich 10 grup produktów przydzielonych kompetencyjnie do Państwowej Inspekcji Pracy.

W wybranych grupach zakładów pracy, dotychczas nie kontrolowanych przez Państwową Inspekcję Pracy, przeprowadzone zostaną „**pierwsze kontrole**”. Inspektorzy pracy będą wskazywali pracodawcom i podmiotom organizującym pracę nieprawidłowości z zakresu prawa pracy, w tym bhp, dokonają ich analizy prawno-technicznej oraz zastosują środki prawne (decyzje, wystąpienia i polecenia) przewidziane *ustawą o Państwowej Inspekcji Pracy*. Określą jednocześnie czas na wyeliminowanie przez pracodawcę stwierdzonych uchybień i nie będą okresowo stosować sankcji, o ile kontrola nie ujawni rażących naruszeń przepisów bhp, a zwłaszcza sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia osób pracujących. W przypadkach, w których kontrole będą dotyczyły ciężkich, śmiertelnych i zbiorowych wypadków przy pracy lub nielegalnego zatrudniania oraz rażących naruszeń przepisów prawnej ochrony pracy, inspektorzy pracy zastosują środki adekwatne do skali naruszeń prawa.

W związku z ustawowymi zadaniami nałożonymi na Państwową Inspekcję Pracy prowadzone będą także kontrole zamkniętego użycia organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMM i GMO) oraz kontrole związane z wnioskami o wydanie zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska na prowadzenie zakładów inżynierii genetycznej.

Prowadzone będą także **kontrole zatrudniania i warunków pracy osób z niepełnosprawnościami** w zakładach pracy chronionej i zakładach aktywności zawodowej oraz zakładach otwartego rynku pracy, mające na celu ocenę prawidłowości zorganizowania przez pracodawców stanowisk pracy z uwzględnieniem różnych dysfunkcji tej grupy pracowników. Ocena stanowisk pracy jest konieczna w związku z korzystaniem przez pracodawców ze środków PFRON.

Podejmowane czynności kontrolne, dotyczące zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy będą również dotyczyły placówek ochrony zdrowia, placówek handlowych, przedsiębiorstw rolnych, a także będą reakcją na zgłaszane skargi – niezależnie od branży, jakiej będą dotyczyły.

Członkostwo Państwowej Inspekcji Pracy w Komitecie Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC), zrzeszającym europejskie inspekcje, zobowiązuje do realizacji zadań wspólnych na rynku pracy w Europie. W roku 2024 Państwowa Inspekcja Pracy planuje przeprowadzić działania kontrolne i prewencyjne w ramach **kampanii SLIC, która będzie poświęcona wypadkom przy pracy**. Dokument „Strategiczne ramy UE dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2021–2027: Bezpieczeństwo i higiena pracy w zmieniającym się świecie pracy”, definiuje w ramach celu przekrojowego, określonego jako „Zapobieganie wypadkom i chorobom związanym z pracą”, termin: **Wizja Zero**. Działania podejmowane przez inspekcje europejskie mają na celu ograniczenie wypadków śmiertelnych związanych z pracą w UE. Podjęcie wspólnych

wysiłków powinno w jak największym stopniu wpłynąć na pracodawców i pracowników, by realizacja Wizji Zero stała się możliwa. Jednym z kluczowych działań pozostaje wzmocnienie egzekwowania prawa, które można uzyskać poprzez skoordynowane działania Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC), polegające na zwiększaniu świadomości społeczeństw w zakresie wspólnego celu zmniejszania liczby wypadków śmiertelnych związanych z pracą w wytypowanych sektorach gospodarki (budownictwo, leśnictwo, transport drogowy) oraz dzieleniu się dobrymi praktykami. Realizacja tego celu polegać będzie m. in. na identyfikowaniu i usuwaniu przyczyn zaistniałych i potencjalnych wypadków, zwiększaniu świadomości na temat zagrożeń wypadkami związanymi z pracą oraz wzmocnieniu egzekwowania obowiązujących europejskich przepisów, zasad i wytycznych.

W zakresie **prawnej ochrony pracy** priorytetem działań Państwowej Inspekcji Pracy pozostają kontrole dotyczące czasu pracy oraz wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy. Są to najczęściej naruszane unormowania, co potwierdzają dane statystyczne, w tym zgłaszane do urzędu skargi, z których blisko połowa dotyczy kwestii związanych z przedstawioną tematyką.

W 2024 r. szczegółowo zbadamy czas pracy pracowników administracyjnych w **sądach i prokuraturach**. Zaplanowano również kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy z zakresu czasu pracy i urlopów wypoczynkowych w **jednostkach samorządu terytorialnego** oraz przestrzegania przepisów o **zakładowym funduszu świadczeń socjalnych**.

W 2024 r. kontynuowane będą czynności sprawdzające przestrzeganie **zakazu zawierania umów cywilnoprawnych** w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy, a także przepisów o minimalnej stawce godzinowej dla osób świadczących pracę na podstawie umów zlecenia i umów o świadczenie usług. W tych obszarach nadal ujawniane są znaczące nieprawidłowości, dlatego też weryfikacji wymagają warunki świadczenia pracy na podstawie umów zlecenia i umów o dzieło, a także umów zawartych z osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą – w szczególności z uwzględnieniem powtarzalności ich zawierania.

Państwowa Inspekcja Pracy nadal będzie prowadzić kontrole przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy, w **placówkach handlowych**. Ważnym elementem tych działań będzie weryfikowanie, czy przedsiębiorcy przestrzegają obowiązujących przepisów *ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni*. Podejmowane czynności w tym przedmiocie co do zasady będą miały charakter interwencyjny, przy czym planuje się realizowanie kontroli, przede wszystkim w placówkach objętych kompleksową oceną stanu przestrzegania przepisów prawa pracy.

Ponadto podobnie jak w roku ubiegłym inspektorzy pracy będą kontrolować przestrzeganie **przepisów o pracowniczych planach kapitałowych (PPK)**, w tym obowiązek zawierania umów o prowadzenie PPK i umów o zarządzanie PPK, jak i dokonywanie wpłat do PPK. Działania kontrolne prowadzone będą w stosunku do wszystkich podmiotów zobowiązanych do wprowadzenia PPK.

W ramach „Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie **czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców** na lata 2023-2024” Państwowa Inspekcja Pracy będzie na terenie przedsiębiorstw transportowych kontrole obejmujące swym zakresem w szczególności czas jazdy i czas postoju, obowiązkowe przerwy i czas odpoczynku kierowców. Szczególnej uwagi będą wymagać znowelizowane przepisy dostosowujące polskie prawoodawstwo do przepisów Unii Europejskiej tworzących tzw. Pakiet Mobilności.

Nadal prowadzone będą działania kontrolne w **placówkach oświatowych** (przedszkola, szkoły podstawowe, zespoły szkół, ośrodki szkolno-wychowawcze). Inspektorzy przede wszystkim będą się koncentrować na zagadnieniach związanych z nawiązaniem stosunku pracy z nauczycielami (w szczególności w oparciu o umowy okresowe), a także kwe-

ściach dotyczących wypłaty wynagrodzeń (w tym terminowości wypłacania wynagrodzenia i zaniżania wynagrodzenia, nieprzynawania lub zaniżania dodatków motywacyjnych i stażowych, terminowości wypłacania wynagrodzenia za pracę w ramach godzin ponadwymiarowych i godzin doraźnych zastępstw) oraz urlopów i funduszy socjalnych.

Kontrole będą również obejmowały przestrzeganie przepisów dotyczących zatrudniania **młodoletnych**, gdyż głównym problemem przy zatrudnianiu tych pracowników pozostaje respektowanie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

W związku z nowelizacją *ustawy o emeryturach pomostowych* Państwowa Inspekcja Pracy będzie kontynuowała kontrole wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, oraz kontrole ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Do zadań urzędu należy również weryfikowanie przestrzegania **nowych rozwiązań prawnych wprowadzonych do Kodeksu pracy**, w tym w szczególności dotyczących nowych uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem, stosunków pracy, jak i pracy zdalnej, które znacząco odbiegają od dotychczasowych uregulowań.

Ważne znaczenie ma bieżąca działalność inspekcji pracy związana z badaniem zgłaszanych **skarg** pracowniczych. Ich liczba utrzymuje się na wysokim poziomie, co jest sygnałem nie tylko niepokojącej sytuacji w sferze ochrony pracy, lecz zarazem świadczy o wzrastającej świadomości prawnej pracowników szukających wsparcia w działaniach organów inspekcji. Szczególną uwagę będziemy zwracać na problem mobbingu.

Innym ważnym miernikiem sytuacji w sferze ochrony pracy (a także na rynku pracy) jest skala potrzeb w zakresie **poradnictwa prawnego**, bezpłatnie świadczonego przez nasz urząd. Ze względu na liczne zmiany w prawodawstwie pracy (także w związku z dostosowaniem do uregulowań UE) ta forma działalności będzie kontynuowana i rozszerzana.

Realizowane będą stałe zadania o charakterze kontrolno-nadzorczym, wynikające z przepisów: *ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy*, *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, *ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach*, *ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych*, *ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług* oraz *ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o delegowaniu kierowców w transporcie drogowym* tj.:

- **kontrole legalności zatrudnienia** i innej pracy zarobkowej **obywateli polskich** – ukierunkowane na ujawnianie przypadków powierzania pracy bez umowy o pracę zawartej w formie pisemnej lub bez potwierdzenia na piśmie warunków umowy przed faktycznym dopuszczeniem pracownika do pracy, a także bez zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego lub z naruszeniem terminu na spełnienie tego obowiązku. Kontrole obejmować będą także sprawdzenie, czy bezrobotni pozostający w rejestrach urzędów pracy powiadomili o podjęciu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej. Kontrole służyć będą także ujawnianiu przypadków powierzania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych w warunkach właściwych dla stosunku pracy oraz wypłacania należności ze stosunku pracy poza oficjalnym obiegiem (wypłaty „pod stołem”);
- kontrole **legalności zatrudnienia**, powierzania innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez **cudzoziemców**, obejmujące sprawdzenie legalności podstawy ich pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i prawa do wykonywania pracy. Szczególną uwagę objęci zostaną **cudzoziemcy z obszarów tzw. wysokiego ryzyka migracyjnego** (Azji, Afryki Północnej, Ameryki Środkowej i Południowej) zagrożeni zjawiskiem szczególnego wyzysku. Natomiast w stosunku do cudzoziemców, których obecność na trwałe wpisała się w polski rynek pracy (obywatele **Ukrainy, Białorusi i innych państw, dla których stosowane są uproszczone formy legalizacji pracy**) uwaga Państwowej Inspekcji Pracy skoncentrowana będzie na **warunkach powierzania pracy, w tym także w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy**;

- kontrole przestrzegania przepisów prawa **w stosunku osób świadczących pracę tymczasową**; działania kontrolne w zakresie **egzekwowania przepisów prawa wobec pracowników tymczasowych**, prowadzone będą zarówno w agencjach pracy tymczasowej, jak i u pracodawców użytkowników korzystających z ich usług. Ich celem będzie m.in. eliminowanie nieprawidłowości oraz praktyk obchodzenia przepisów prawa w stosunku do tej grupy pracujących, ze szczególnym zwróceniem uwagi na sytuację osób świadczących pracę tymczasową na podstawie umów cywilnoprawnych. Inspektorzy pracy będą zwracali szczególną uwagę na **zasadność korzystania przez pracodawców użytkowników z pracy tymczasowej**, którą warunkuje występowanie ustawowych przesłanek, w tym m.in. sezonowy, okresowy bądź doraźny charakter zadań wykonywanych w ramach pracy tymczasowej, oceniając tym samym zapotrzebowanie na pracę stałą u kontrolowanego pracodawcy użytkownika. W 2024 r. kontynuowane będą także działania kontrolne w podmiotach świadczących **usługi outsourcingu/leasingu pracowniczego jak i w przedsiębiorstwach korzystających z tego rodzaju usług**, w celu ujawniania przypadków stanowiących w praktyce pracę tymczasową lub realizację zapotrzebowania na pracę stałą u finalnego odbiorcy efektów pracy osób wypożyczonych w tej formule;
- kontrole **agencji zatrudnienia**, obejmujące sprawdzenie dopełnienia obowiązku dokonania wpisu do rejestru podmiotów świadczących tego rodzaju usługi oraz obowiązku prowadzenia działalności zgodnie z warunkami określonymi w przepisach *ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, w tym również przez **podmioty zagraniczne** prowadzące tego typu działalność na terenie Polski lub podmioty z siedzibą w Polsce, **założone lub prowadzone przez cudzoziemców**, pod kątem ujawniania niedozwolonych praktyk związanych m.in. z wprowadzaniem migrantów na polski rynek pracy w UE w celu dalszej ich dystrybucji do innych państw członkowskich UE;
- kontrole w zakresie **delegowania pracowników z terytorium RP** do innych krajów UE/EOG i Szwajcarii, w szczególności prowadzone na wniosek zagranicznych organów właściwych, mające na celu pozyskanie informacji na potrzeby kontroli przestrzegania przez polskich przedsiębiorców świadczących usługi za granicą, przepisów prawa pracy państwa przyjmującego oraz kontrole **delegowania pracowników na terytorium RP** obejmujące ocenę prawidłowości procesów delegowania oraz zapewnienia osobom czasowo wykonującym pracę w Polsce odpowiednich warunków zatrudnienia zgodnych z przepisami prawa polskiego;
- **kontrole delegowania kierowców na terytorium RP**, mające na celu weryfikację, czy tej grupie pracowników, wykonujących określone operacje transportowe na terytorium Polski, zapewniono określone warunki zatrudnienia, zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o delegowaniu kierowców w transporcie drogowym*, na poziomie nie mniej korzystnym niż wynika to z polskich przepisów prawa pracy, w szczególności w odniesieniu do wynagrodzenia za pracę oraz czasu pracy, prowadzenia pojazdu i odpoczynku, za czas skierowania do wykonywania pracy w Polsce.

Na podstawie *ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług* Państwowa Inspekcja Pracy kontynuować będzie **współpracę z organami właściwymi innych państw członkowskich UE/EOG oraz Szwajcarii**, odpowiedzialnymi za nadzór i kontrolę warunków pracy i zatrudnienia pracowników. Współpraca ta polega na wymianie informacji w sprawach dotyczących delegowania, która jest realizowana za pośrednictwem **Elektronicznego Systemu Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym – IMI**, obsługiwanego przez pracowników Głównego Inspektoratu Pracy (w strukturach którego funkcjonuje jedyne, powołane na poziomie centralnym, biuro łącznikowe), w tym także w sprawach związanych z **powiadamianiem polskich przedsiębiorców delegujących pracowników do ww. krajów o decyzji w sprawie nałożenia kary administracyjnej lub grzywny administracyjnej oraz o decyzji w sprawie wszczęcia postępowania egzekucyjnego** w celu uzyskania należności objętych sankcją finansową.

W zakresie kompetencji Państwowej Inspekcji Pracy pozostanie przyjmowanie kierowanych do naszego urzędu **oświadczeń potwierdzających fakt delegowania pracowników do czasowego wykonywania pracy w Polsce** oraz **zawiadomień o zmianie danych objętych oświadczeniem i umotywowanych powiadomień**, a także **przyjmowanie zgłoszeń dotyczą-**

cych delegowania kierowców z państw trzecich, kierowanych do Państwowej Inspekcji Pracy za pośrednictwem elektronicznego formularza, udostępnianego na stronie biznes.gov.pl.

Na gruncie przepisów *ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o delegowaniu kierowców w transporcie drogowym*, Państwowa Inspekcja Pracy realizować będzie zadania związane ze **współpracą i wymianą informacji z organami właściwymi innych państw członkowskich w sprawach dotyczących usług świadczonych przez przewoźników** w międzynarodowym transporcie drogowym, z wykorzystaniem **modułu systemu IMI „Transport”**.

W sprawach dotyczących delegowania pracowników w ramach usług świadczonych we wszystkich sektorach gospodarki oraz w zakresie eliminowania pracy niezadeklarowanej Państwowa Inspekcja Pracy kontynuować będzie współpracę z **Europejskim Urzędem ds. Pracy (ELA)**, w szczególności poprzez realizację tzw. **kontroli wspólnych i kontroli uzgodnionych (CJI)** oraz angażowanie się w różnego rodzaju inicjatywy, **informacyjne i edukacyjne** adresowane do szerokiego grona odbiorców, obecnych zarówno na krajowym rynku pracy jak i na rynku usług transgranicznych w UE. Współpraca w działaniach **prewencyjnych** realizowana będzie także z partnerami krajowymi, w tym ze **Strażą Graniczną** oraz **organizacjami partnerów społecznych**.

W 2024 r. Państwowa Inspekcja Pracy kontynuować będzie **udzielanie porad w celu wspierania równego traktowania obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej** i państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy korzystają z prawa do swobodnego przepływu pracowników, oraz członków ich rodzin m.in. w sprawach dotyczących dostępu do: zatrudnienia, przywilejów socjalnych i podatkowych, szkoleń, zasobów mieszkaniowych, kształcenia, nauki zawodu oraz szkolenia zawodowego dla dzieci pracowników. Powyższe zadania są realizowane w następstwie wdrożenia do polskiego prawa postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/54/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie środków ułatwiających korzystanie z praw przyznanych pracownikom w kontekście swobodnego przepływu pracowników.

Ważnym obszarem ustawowych zadań realizowanych przez Państwową Inspekcję Pracy są **działania prewencyjne, promocyjne i edukacyjne**. Wśród zadań pozakontrolnych prowadzonych przez urząd znajdują się zarówno tematy będące bezpośrednim wsparciem dla działalności kontrolnej, jak i tematy realizowane samodzielnie jako stałe zadania kształtujące kulturę bezpieczeństwa w wybranych obszarach i grupach docelowych.

Rok 2024 będzie ostatnim etapem 3-letniej **kampanii prewencyjno-kontrolnej adresowanej do branży budowlanej**, charakteryzującej się wysokimi wskaźnikami wypadkowości oraz dużą liczbą nieprawidłowości odnotowywanych w kontrolach Państwowej Inspekcji Pracy. W ramach kampanii zostaną podjęte działania ukierunkowane na zwiększenie świadomości zagrożeń zawodowych w budownictwie, w szczególności zagrożeń związanych z pracą na wysokości, w wykopach, przy obsłudze maszyn budowlanych, a także budowanie zaangażowania grup docelowych w działania na rzecz poprawy standardów bhp.

W najbliższym roku istotne dla Państwowej Inspekcji Pracy będą również działania prowadzone w ramach kampanii **„Legitna praca”** tj. **edukacji młodzieży szkolnej oraz akademickiej**. Państwowa Inspekcja Pracy będzie prowadzić działania ukierunkowane na upowszechnianie wiedzy o przepisach prawa pracy dotyczących zatrudniania, kształtowanie odpowiedzialnej postawy pracowników oraz tworzenie kultury pracy poprzez nawyk bezpiecznego jej wykonywania.

Ważnymi adresatami działań prewencyjnych Państwowej Inspekcji Pracy są mikroprzedsiębiorstwa i średnie zakłady pracy, przede wszystkim należące do branż wysokiego ryzyka wypadkowego, a także firmy, w których mają miejsce ciężkie, śmiertelne, zbiorowe lub powtarzalne wypadki przy pracy. Właśnie dla tego typu firm inspekcja pracy urucho-

mi w 2024 roku kolejne edycje programów: „**Zdobądź Dyplom Państwowej Inspekcji Pracy**” i „**Efektywne zarządzanie ryzykiem zawodowym**”. Ofertę dla pracodawców uzupełni program „**Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy**”, który jest działaniem profilaktycznym w obszarze zagrożeń psychospołecznych.

W obszarze swoich ustawowych działań Państwowa Inspekcja Pracy inicjuje **przedsięwzięcia w sprawach ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym**. Istotnym elementem programu profilaktyki wypadkowej osób związanych z rolnictwem są wizytacje gospodarstw rolnych oraz miejsc prowadzenia prac rolniczych, które kontynuowane będą w 2024 roku. W celu popularyzacji wiedzy o zagrożeniach przy pracy w gospodarstwach rolnych, urząd od lat konsekwentnie i systematycznie prowadzi szkolenia, prelekcje i konkursy dla rolników, ich rodzin i osób mieszkających na wsi.

Zaplanowano realizację nowych działań informacyjno-edukacyjnych „**Ekspozycja pracowników na niebezpieczne i szkodliwe dla zdrowia czynniki chemiczne w środowisku pracy**” jako wsparcie dla omawianej wcześniej strategii działań kontrolno-nadzorczych dotyczących bezpiecznego stosowania w zakładach pracy substancji i mieszanin chemicznych.

W 2024 r. przypada **105 rocznica utworzenia inspekcji pracy** w Polsce. Obchody jubileuszowe pod hasłem „Nowoczesny wymiar ochrony pracy” objęte zostały patronatem honorowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy. W ramach rocznicowych inicjatyw zaplanowano cykl konferencji naukowych organizowanych na terenie całej Polski, poświęconych najbardziej istotnym kwestiom związanym z zapewnieniem bezpiecznych i godnych warunków pracy w Polsce, w szczególności w kontekście nowych wyzwań jakie stoją przed zmieniającym się światem pracy.

Podobnie jak w latach ubiegłych uzupełnieniem działań edukacyjno-informacyjnych urzędu będą **ogólnopolskie konkursy** i konferencje tematyczne. Planowane jest również uczestnictwo **w targach, wystawach i spotkaniach branżowych dotyczących bezpieczeństwa i prawa pracy**.

***

Integralną część Programu stanowią **zagadnienia kontrolne i prewencyjne ustalone samodzielnie przez okręgowe inspektoraty pracy**, wynikające ze specyfiki i sytuacji lokalnej, które stanowią do 5% realizowanych w okręgach zadań (szczegółowe informacje dot. zadań własnych przedstawiono w dalszej części Programu).

Jako instytucja członkowska **Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC)**, w 2024 r. Państwowa Inspekcja Pracy planuje utrzymać wysoki poziom zaangażowania swoich ekspertów w działania grup roboczych Komitetu w następujących obszarach: egzekwowanie prawa, bezpieczeństwo maszyn i urządzeń technicznych, zagrożenia biologiczne, nowe zagrożenia w środowisku pracy, choroby o długim okresie utajenia, bezpieczeństwo i higiena pracy pracowników mobilnych oraz strategia działań Komitetu. Kierownictwo Państwowej Inspekcji Pracy weźmie udział w dwóch posiedzeniach plenarnych oraz konferencjach tematycznych SLIC, zaś wskazany ekspert będzie reprezentował urząd w pracach zespołu do oceny systemu inspekcji pracy w Luksemburgu. Z udziałem Państwowej Inspekcji Pracy realizowane będą zadania grupy roboczej do spraw europejskiej kampanii SLIC poświęconej wypadkom przy pracy w sektorach budownictwa, transportu drogowego oraz rolnictwa i leśnictwa, która w roku 2024 obejmie etap realizacji działań kontrolnych i informacyjnych. Urząd zainicjuje również przygotowania do organizacji **87. posiedzenia plenarnego oraz Dnia Tematycznego SLIC w Polsce**, które zaplanowano na maj 2025 roku. Obydwa wydarzenia odbędą się w ramach Prezydencji Polski w Radzie UE, przy współfinansowaniu ze środków pochodzących z budżetu Komisji Europejskiej.

Eksperci Państwowej Inspekcji Pracy będą uczestniczyć w pracach **Grup Współpracy Administracyjnej (ADCO) ds. maszyn, środków ochrony indywidualnej, urządzeń dźwigowych oraz urządzeń i zbiorników ciśnieniowych**. Spotkania służą wymia-

nie informacji oraz pozyskiwaniu bieżących danych na temat działań podejmowanych na poziomie europejskim w poszczególnych obszarach, w szczególności w odniesieniu do maszyn i urządzeń z uwagi na wejście w życie nowego rozporządzenia UE.

Podobnie jak w latach ubiegłych Państwowa Inspekcja Pracy uczestniczyć będzie w licznych wydarzeniach i inicjatywach **Europejskiego Urzędu ds. Pracy (ELA)**, a także w pracach jego grup roboczych: ds. Inspekcji, ds. Informacji oraz Europejskiej Platformy ds. Przeciwdziałania Pracy Nierejestrowanej. Polscy inspektorzy pracy po raz kolejny będą mieli okazję skorzystać z Programu Wymiany Personelu ELA, który zakłada realizację zagranicznej wizyty studyjnej, wymianę informacji w zakresie delegowania pracowników i przeciwdziałania nielegalnemu zatrudnieniu oraz stwarza możliwość zorganizowania wspólnej kontroli transgranicznej w tym obszarze.

Współpraca dwustronna Państwowej Inspekcji Pracy z zagranicznymi instytucjami partnerskimi będzie szczególnie widoczna w zakresie legalności zatrudnienia, w relacjach z Holandią, Włochami, Francją i Austrią, m.in. z uwagi na bieżące potrzeby wynikające z wymiany informacji w systemie IMI na temat pracowników delegowanych. Planowane jest także zacieśnienie współpracy z Ukrainą w związku ze wzmożoną obecnością ukraińskich pracowników na polskim rynku pracy.

W zakresie legalności zatrudnienia eksperci Państwowej Inspekcji Pracy będą poszerzać swoją wiedzę i promować polskie doświadczenia i dobre praktyki poprzez wymianę informacji oraz wielostronne działania w ramach aktualnej edycji **projektu Eurodelegowanie**, realizowanej w latach 2023–2024, ukierunkowanej na wspieranie współpracy administracyjnej państw członkowskich i usprawniania mechanizmów współdziałania.

W lipcu 2024 r. Polska obejmie przewodnictwo w **Grupie Wyszehradzkiej (V4)**. Zaangażowanie Państwowej Inspekcji Pracy jako gospodarza cyklicznych spotkań w gronie państw członkowskich przewidziane jest w pierwszej połowie 2025 roku, w końcowym okresie prezydentury. Planuje się jednak udział delegacji Państwowej Inspekcji Pracy w spotkaniu V4 organizowanym w Republice Czeskiej w pierwszej połowie roku.

Zakłada się, że współpraca międzynarodowa Państwowej Inspekcji Pracy w 2024 roku będzie nie mniej intensywna, niż w latach poprzednich z uwagi na znaczące zaangażowanie polskich ekspertów w prace międzynarodowych grup roboczych, realizację zaplanowanych działań projektowych oraz kampanii europejskich, zarówno w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy, jak i zwalczania nielegalnego zatrudnienia, zaś dzielenie się Państwowej Inspekcji Pracy doświadczeniem i wymiernymi efektami polskich rozwiązań jest przez naszych partnerów zagranicznych oczekiwane i pożądane.

